

KATALOG STROMŮ A KEŘŮ

vhodných pro výsadby vzhledem ke schopnosti
adaptace na klimatické změny

KATALOG STROMŮ A KEŘŮ

vhodných pro výsadby vzhledem ke schopnosti
adaptace na klimatické změny

Zadavatel:

Jihočeský kraj
U zimního stadionu 1952/2
37076 České Budějovice

Zpracovatel:

Ing. Jaroslav Šíma, DiS.

Grafika:

Mgr. Barbora Šimová

Fotografie:

Mgr. Barbora Šimová

Týn nad Vltavou, červenec 2019

Zpracováno na základě odborné studie:

"Druhy rostlin vhodné pro zelené prostory vzhledem ke schopnosti adaptace na klimatické změny"

„Adaptace na klimatické změny pomocí zelené infrastruktury ATCZ142“

Katalog rostlin je zpracován na základě studie, která shromažďovala a vyhodnocovala výchozí poznatky o schopnosti rostlin adaptovat se na klimatické změny a vhodnosti jejich využití v oblasti programového regionu ohroženého suchem při výsadbách na veřejných a soukromých plochách ve městech a obcích.

Katalog má sloužit jako pomůcka projektantům, orgánům místních samospráv, státní správy a veřejnosti při zakládání zeleně.

Komentář k použitým značkám

Vegetační stupně vyjadřují souvislost sledu rozdílů vegetace se sledem rozdílů výškového a expozičního klimatu (Zlatník 1976). Území České republiky je členěno do 9 vegetačních stupňů, nazvaných Zlatníkem podle hlavních dřevin přírodních lesních geobiocenóz.

Název	Nadmořská výška (m n. m.)	Průměrná roční teplota (°C)	Průměrné roční srážky (mm)	Vegetační doba (dny)
1. dubový	do 350	8	do 600	přes 165
2. bukodubový	350 - 400	7,5 - 8,0	600 - 650	160 - 165
3. dubobukový	400 - 550	6,5 - 7,5	650 - 700	150 - 160
4. bukový	550 - 600	6,5 - 7,5	690 - 800	140 - 150
5. jedlobukový	600 - 700	5,5 - 6,5	800 - 980	130 - 140
6. smrkobukový	700 - 900	4,5 - 5,5	900 - 1050	115 - 130
7. bukosmrkový	900 - 1050	4,0 - 4,5	1050 - 1200	100 - 115
8. smrkový	1050 - 1350	2,5 - 4,0	1200 - 1500	60 - 100
9. klečový	nad 1350	2,5	nad 1500	do 60

Zdroj: Zlatník, A., (1976): Přehled skupin typů geobiocenů původně lesních a křovinných ČSSR. Brno: zpr. Geogr. úst. Čs. akad. věd, č. 13, sv. 3/4, str. 55-64.

Plíva, K. (1987): Typologický klasifikační systém ÚHÚL. Brandýs nad Labem: ÚHÚL. 52 s.

Hř

Hydrické řady vystihují ekologicky významné rozdíly ve vlhkostním režimu půd. Rozeznává se 6 hydrických řad:

Hydrické řady		
1.	Zakrslá (suchá)	nedostatek vody, povrchový odtok, rychlý vsak do hloubek mimo rhizosféru, silný výpar vlivem oslunění
2.	Omezená	
3.	Normální	dotace pouze atmosférickými srážkami, bez výrazných ztrát odtokem, vsakem či výparem
4.	Zamokřená	přidatná voda, přelivem, průtokem, podmokem, kapilárním zdvihem, půdy s omezenou propustností
5.	Mokrá a) s proudící vodou b) se stagnující vodou	
6.	Rašeliništní	specifický vodní režim rašelinišť a slatinných mokřadů

Zdroj: Buček, A., Lacina, J. (1999): Geobiocenologie II. 1. vyd. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 240 s., 3 přílohy. ISBN 80-7157-417-1.

Tř

Trofické řady a meziřady vystihují podmínky dané obsahem živin a půdní reakcí. Při určení trofického zařazení se využívá rostlinných bioindikátorů, případně se vyhodnocuje charakter půdotvorného substrátu, přirozený obsah živin a půdní reakce.

Trofické řady		
základní		meziřady
A - oligotrofní	chudá a kyselá	AB – oligotrofně mezotrofní
B - mezotrofní	středně bohatá	
C - nitrofilní	obohacená dusíkem	BC – mezotrofně nitrofilní
		BD – mezotrofně bazická
D - bazická	živinami bohatá na bazických horninách	CD – nitrofilně bazická

Zdroj: Buček, A., Lacina, J. (1999): Geobiocenologie II. 1. vyd. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 240 s., 3 přílohy. ISBN 80-7157-417-1.

Seznam dřevin

Jehličnaté stromy a keře

Juniperus communis	jalovec obecný nízký	6
Taxus baccata	tis červený	7

Listnaté stromy

Acer campestre	javor babyka	8
Betula pendula	bříza bělokorá	9
Carpinus betulus	habr obecný	10
Crataegus monogyna	hloh jednosemenný	11
Fagus sylvatica	buk lesní	12
Malus sylvestris	jabloň lesní	13
Populus tremula	topol třaslavý "osika" (osika obecná)	14
Quercus robur	dub letní "křemelák"	15
Salix alba	vrba bílá	16
Tilia cordata	lípa malolistá (srdčitá)	17
Ulmus glabra	jilm horský	18

Listnaté keře

Cornus mas	dřín obecný	19
Corylus avellana	líška obecná	20
Prunus spinosa	trnka obecná (slivoň trnitá)	21
Rosa canina	růže šípková	22
Sambucus nigra	bez černý	23
Viburnum opulus	kalina obecná	24

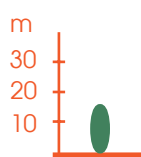
Popínavé rostliny

Hedera helix	břečťan popínavý	25
--------------	------------------	----

Jalovec obecný

Juniperus communis

kultivary: mnoho poléhavých a vzpřímených až sloupovitých forem

Přirozeně sloupovitý habitus jalovce se u starších jedinců rozpadá do bizarních tvarů.

Výška: vícekmenný keř či strom, 5–15 m.

Koruna: kuželovitá, často vícekmenná, šířka do 2 m.

List: pichlavé jehlice v trojčetných přeslenech 10–15 mm dlouhé.

Kvěť: dvoudomá rostlina, květy nenápadné, IV–V.

Plod: zprvu zelená, ve zralosti modrá až černá zdužnatělá šištice, jalovčinka, dozrává 2.–3. rokem.

Stanoviště: snáší sucho i zádlažbu, plné oslunění, v zástínu hyne, snáší vápenaté i kyselé, chudé či rašelinné půdy, zvládá extrémní výkyvy klimatu. Kořenový systém má hluboký, odolný.

Poznámka: dřevo má velmi houževnaté, pevné a vonné. Nesnáší příliš znečištěné ovzduší. Mrazuvzdorný. Dlouhověký. Špatně snáší přesazování.

Jehlice jalovce obecného jsou na větvičce uspořádány do přeslenu po třech.

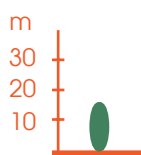

Plody jalovčinky jsou drobné šištiky se zdužnatělými šupinami, používají se jako koření.

Tis červený

Taxus baccata

kultivary: mnoho poléhavých a vzpřímených až sloupovitých forem

Vegetativně množený tis roste zpravidla jako keř, zatímco semenáče mají stromový růst.

Výška: vícekmenný keř či strom do 15 m.

Koruna: stromy vejčitá až kulovitá, keře a kultivary různé tvary a velikosti.

List: jehlice 1–3 cm dlouhé, 2–4 mm široké.

Kvěť: dvoudomá rostlina, květy nenápadné, III–IV.

Plod: červený dužnatý nepravý míšek, v němž je uloženo semeno.

Stanoviště: náročný na vláhu, snáší i hluboký zástin, toleruje různé půdní podmínky, spíše oceánické klima. Kořeny hluboké, bohatě větvené s hustým vlášením.

Poznámka: Dřevo má tvrdé, pevné a těžké, cenné v rezbářství. Celá rostlina kromě míšku je prudce jedovatá. Snáší znečištěné ovzduší. Po hlubokém řezu regeneruje ze starého dřeva. Mrazuvzdorný. Dlouhověký. Roste velmi pomalu. Semenáče rostou zpravidla jako strom i vícekmenný, vegetativně množený jako keř. Je působivý svým velmi tmavězeleným zbarvením.

Větévka křížence *taxus x media* s nenápadnými květy.

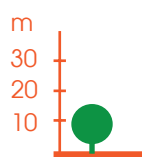

Semeno tisu je uloženo v nepravém dužnatém míšku jasně červené barvy. Míšek bez semene je jedinou nejedovatou částí rostliny.

Javor babyka

Acer campestre

kultivary: Elegant, Elsrijk, Nanum, Queen Elizabeth, Red Shine a další

Javor babyka je malebný díky své nepravidelné, košaté koruně a vícekmennému růstu.

Křídlatá dvounažka babyky má narůžovělou barvu, listy jsou laločnaté s tupými vrcholy.

Výška: strom 10–15 m, často vícekmenný.

Koruna: košatá kulovitá až nepravidelná, šířka 5–10 m.

List: 3–5 laločnatý, 5–10 cm, barví do žluta.

Kvěť: drobný žlutozelený, nenápadný, kvete po olistění, V.

Plod: ve 20–30 letech, křídlatá dvounažka, křídla vodorovně postavená, dobře klíčí, může zaplevelovat.

Stanoviště: snáší sucho i zádlažbu, polostín i plné oslunění, je tolerantní vůči zasolení, vápenatým i chudým půdám.

Poznámka: dřevo má velmi pevné, snáší řez, možnost vzniku mrazových trhlin, středně-věká dřevina.

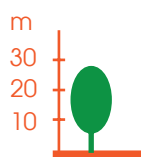
V bezlistém stavu zůstávají na větvích stonky po opadu nažek. Na mladých větévkách jsou někdy patrná korkovitá žebra.

Bříza bělokorá

Betula pendula

kultivary: Fastigiata, Laciniata, Obelisk, Purpurea, Youngii a další

Vzdušná koruna břízy působí lehkým a prodyšným dojmem.

Výška: strom 15–25 m vysoký.

Koruna: variabilní, mladé větévky převisající, šířka 7–12 m.

List: kosodélníkovitý, hrubě 2x pilovitý, 3–6 cm, na podzim barví jasnou žlutí.

Kvěť: jednodomá dřevina, nápadné samčí jehnědy, pyl silně alergenní, samičí květy nenápadné, zelené, vzpřímené, IV–VI.

Plod: plodí v 10–15 letech, křídlaté nažky, dobře klíčí - může zaplevelovat. Listy i nažky jsou lehké, mohou zalétávat daleko a znečišťovat okolí.

Stanoviště: nenáročná pionýrská dřevina, snáší suché i chudé půdy i zádlažbu, kořeny může poškozovat blízké konstrukce, je přísně světlo milná, citlivá na zasolení.

Poznámka: nápadně bílá borka, dřevo pružné, větve metlovité, převislé, větru se poddávající. Snáší i hlubší řez, ale ztrácí tím malebnost koruny. Mrazuvzdorná, spíše krátkověká dřevina.

Křídlaté nažky dozrávají z opylené samičí šištice, při zralosti se šíří větrem na velkou vzdálenost.

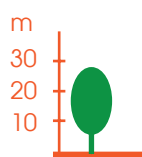
Bříza na podzim rozjasňuje výsadby svým zlatě zbarveným listem, v zimě zářivě bílým kmenem.

Habr obecný

Carpinus betulus

kultivary: Fastigiata, Frans Fontaine, Lucas, Pendula, Quercifolia a další

Sloupovité kultivary tvoří kompaktní korunu, připomínající svým vejčitým tvarem list habru.

Výška: strom 10–25 m vysoký.

Koruna: kuželovitá až kulovitá, šířka 10–15 m.

List: vejčitý, ostře 2x zubatý 3–6 cm.

Květ: jehnědy, nápadné samčí jehnědy barví do žluta.

Plod: plodí po 20–30 letech, křídlaté oříšky s listenem až 5 cm dlouhým, ve velkých viditelných shlucích, dobře klíčí - může zaplevelovat. Plody jsou lehké, mohou zalétávat daleko a znečišťovat okolí.

Stanoviště: nenáročná dřevina, akceptuje různé půdy i skeletovité a kamenité, přiměřeně vlhké, snáší i přísušky a zádlažbu, kořeny však může poškozovat blízké konstrukce, snáší zastínění, ale je citlivý na zasolení.

Poznámka: Dřevo pevné a tvrdé, svalnatý kmen. Snese hlubší řez, výborně zmlazuje i z pařezů - pak tvoří pařezové vícekmeny. Mrazuvzdorný. Středně až dlouhověková dřevina.

Květy habru - samčí a samičí jehnědy, se objevují při rašení listů a zbarvují strom do žluta.

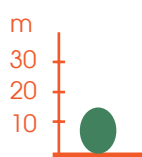
Habr podrží suché listy často přes celou zimu, proto je zvláště vhodný jako optický předěl či živý plot.

Hloh jednosemenný

Crataegus monogyna

kultivary: Aurea, Compacta, Stricta, Variegata a další

Keře hlohu kvetou obvykle během května do poloviny června.

Oboupohlavné květy s 5 bílými okvětními lístky lákají mouchy, komáry, včely a jiný hmyz.

V zimě je hloh atraktivní červenými malvičkami, které na jaře vystřídají narůžovělé pupeny.

Výška: keř nebo strom 2–12 m vysoký.

Koruna: variabilní často kulovitá, strnulá, kompaktní, šířka 4–8 m.

Líst: 3–5 laločnatý, délky 2–6 cm.

Kvěť: malý bílý asi 1 cm v průměru, v nápadných soukvětvích, mírně voní, V–VI.

Plod: jedlé malvice, hložinky, červené až hnědé, asi 1 cm dlouhé, s jedním semenem.

Stanoviště: Snáší zádlažbu, citlivý na zasození. Lísty lehké, mohou zalétávat, plody opadávat a znečišťovat okolí. Tvorba medovice.

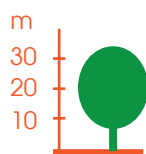
Poznámka: Dřevo pevné a tvrdé, bez jádra, snáší řez, větve trnité. Světломilný (snáší i polostín) a teplomilný, ale mrazuvzdorný druh. Krátka až středněvěká dřevina. Léčivé účinky. Trpí spálou růžovitých. Taxonomicky vzhledem ke spontánní hybridizaci obtížný rod.

Buk lesní

Fagus sylvatica

kultivary: Asplenifolia, Black Swan, Dawyck, Dawyck Gold, Dawyck Purple, Pendula, Purple Fountain, Purpurea Pendula, Riversii, Rohanii, Tricolor, Zlatia a další

Výška: impozantní strom vysoký 30 m i více.

Koruna: široká 20–30 m, kuželovitá, bohatě větvená.

List: eliptický 5–10 cm, někdy vytrvají do zimy, výrazně barví do bronzova. Listy střední velikosti, padají pod strom, rychle se rozkládají a vylepšují stanoviště.

Kvěť: nenápadný, samčí ve svazečcích, samičí po dvou na konci letorostů.

Plod: bukvice – trojboké nažky až 25 mm dlouhé, uložené po dvou v čišce pokryté měkkými ostny. Plodí po 20 letech věku. Bukvice opadávají a znečišťují okolí.

Stanoviště: půdy úživné, vlhké i vápenité, ne zamokřené, chudé a kyselé, v hlubokých dobře zvládá i sucho. Vhodný do otevřených ploch, citlivý na zasolení. Snáší řez.

Poznámka: dřevo pevné a tvrdé bez jádra. Kořeny dobře zakotven. Snáší velké zastínění, mrazuvzdorný druh, ale citlivý na pozdní mrazy. Dlouhověká dřevina.

Červenolisté kultivary buku jsou v sadových úpravách oblíbené jako dominanty volných prostranství.

Vlevo: kvetoucí výhony červenolistého buku; vpravo: list je typický celokrajným vejčitým tvarem, zvlněným okrajem a hladkým povrchem.

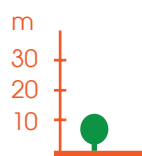
Na podzim získávají bukové listy typické bronzové zbarvení, které spolu se stříbřitou barvou kmene dává bukovým porostům nezaměnitelnou atmosféru.

Jabloň lesní

Malus sylvestris

kultivary: velké množství ovocných i okrasných

Výška: keř nebo strom, 4–10 m vysoký.

Koruna: zpravidla široká kulovitá, 5–7 m.

List: eliptický až okrouhlý, 3–7 cm, někdy vytrvají do zimy, výrazně barví. Listy jsou střední velikosti a opadávají zpravidla pod strom.

Květ: až 4 cm, krásné a nápadné, bílé až růžové, oboupohlavné, cizosprašné, jemně vonící, V.

Plod: žlutozelená malvice až 4 cm s červeným líčkem, u ovocných kultivarů větší. Opad plodů na zpevněné plochy je provozně konfliktní.

Stanoviště: půdy těžší, vlhké a úživné, mírně kyselé, plně osluněné nebo slabě zastíněné, v hlubokých půdách zvládá nedlouho trvající sucho. Snáší řez. Citlivá na zasolení, snáší městské prostředí.

Poznámka: Dřevo pevné, tvrdé. Kořeny je dobře zakotvena. Mrazuvzdorný druh. Krátkověká dřevina. Používána jako podnož. Velká škála okrasných druhů, kříženců a kultivarů, různě vzrůstné a tvarované koruny, opadavé či vytrvalé do mrazu. Květy i růžové až purpurové, červenolisté, plody různě veliké, žluté až purpurové.

Rozkvetlé jabloňové aleje jsou ozdobou české krajiny.

List jabloně je jemně zubatý, na spodní straně plstnatý, s výraznou žilnatinou. Květy nápadné, vonící, oboupohlavné s 5 růžovými lístky.

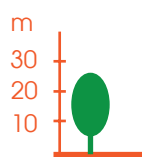
Jabloně existují v celé řadě okrasných i ovocných kultivarů.

Topol třaslavý „osika“

Populus tremula

kultivary: Erecta, Pendula a další

Topol osika má vzdušný vzhled daný řídkou korunou s chvějícími se listy.

Výška: strom 10–25 m.

Koruna: vzdušná, oválná, šířka 7–12 m.

List: okrouhlý 3–8 cm, řapík zploštělý, chvějící se list, barví do žluta až oranžova.

Květ: jednopohlavný, dvoudomý, jehnědy samčí až 10 cm, III–IV.

Plod: plodí velmi brzy, ochmýřená semena v zelených tobolkách. Listy s chmýřím zalétávají daleko a zněčišťují okolí.

Stanoviště: půdy spíše úživnější, vlhké i suché, tolerantní k půdní reakci, plně osluněné nebo slabě zastíněné. Dobře a široce koření. Tolerantní k zasolení za cenu slabšího vzrůstu, snáší městské prostředí.

Poznámka: Dřevo pevné, bez jádra. Kořeny dobře zakotven, tvoří kořenové výmladky, nehodí se do zpevněných ploch. Silně alergenní. Mrazuvzdorný druh. Krátkověká rychlerostoucí pionýrská dřevina dožívající max. 150 let.

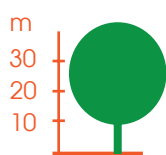
Květy osiky jsou jehnědy, samičí s červenými bliznami a samčí s červenými tyčinkami. List je typický zploštělým řapíkem.

Dub letní „křemelák“

Quercus robur

kultivary: Atropurpurea, Columnaris, Concordia, Fastigiata, Fastigiata Koster, Pendula a další

Výška: strom až 50 m vysoký.

Koruna: vzdušná rozkladitá 15–30 m.

List: nepravidelně laločnatý, báze ouškatá 5–15 cm. Listy opadávají pod strom, často vytrvávají přes zimu na větvích.

Květ: jednodomá dřevina, nenápadné zelené jednopohlavné jehnědy, samčí na loňských větévkách, samičí na letorostech, IV–V.

Plod: žalud - nažka sedící v číšce na až 3 cm dlouhé stopce. Žaludy mohou znečišťovat okolí.

Stanoviště: půdy spíše úživnější, hluboké, vlhké i suché, snese zaplavení, plně osluněné nebo slabě zastíněné polohy. Dobře a široce koření. Snáší zasolení a městské prostředí.

Poznámka: Dřevo velice pevné, tvrdé. Kořeny je dobře zakotven, pařezová i kmenová výmladnost, dobře regeneruje po řezu, nehodí se do zpevněných ploch. Mrazuvzdorný druh, ale citlivější na pozdní mrazy. Dlouhověká dominantní mohutná dřevina nižších poloh.

Dub letní v bezlistém stavu poznáme podle mnohočetných vrcholových pupenů.

Vzrostlé staleté duby se často řadí mezi památné stromy naší krajiny.

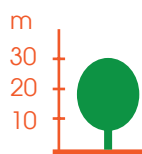
Laločnaté listy s vyvíjejícími se nažkami z opylených samičích květů.

Vrba bílá

Salix alba

kultivary: Belders, Chermesina, Liempde, Tristis

Výška: strom až 30 m vysoký.

Koruna: vzdušná rozkladitá, zevnitř prosychnající, 10–20 m.

List: úzce kopinatý, na rubu stříbřitě chlupatý, 7–11 cm.

Květ: jehnědy, pyl silně alergenní, IV.

Plod: tobolky s ochmýřenými semeny, šíří se daleko vzduchem. Listy i semena, která rychle klíčí, mohou zněčišřovat široké okolí.

Stanoviště: půdy spíše úživnější, hluboké, vlhké, snáší i suché, snese zaplavení, plně osluněné nebo slabě zastíněné polohy. Dobře a široce koření. Snáší mírné zasolení a městské prostředí. Ke klimatickým podmínkám citlivá.

Poznámka: Dřevo měkké, podléhá destrukci houbovými patogeny. Kořeny dobře zakotvené daleko od kmene, silná pařezová i kmenová výmladnost, tvoří adventivní kořeny z kmene při navýšení terénu, dobře regeneruje po řezu, snáší hlavový řez, nehodí se do zpevněných ploch. Mrazuvzdorný druh, ale citlivější na pozdní mrazy. Krátka až středněvěká, rychlerostoucí, dominantní, mohutná dřevina spíše nižších poloh, typu měkký luh. Spontánně se kříží s vrbou křehkou.

Vrba bílá má vzdušnou rozkladitou korunu.

Kmeny vrb jsou kryté hluboce zbrázděnou popraskanou borkou, mohou se na nich objevovat plodnice dřevokazných hub.

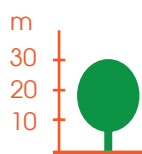
List vrby je úzce kopinatý, na rubu chlupatý, světle stříbřitý.

Lípa malolistá (srdčitá)

Tilia cordata

kultivary: Erecta, Greenspire, Rancho, Roelvo, Winter Orange a další

Výška: strom až 30 m vysoký.

Koruna: hustá, kuželovitá, šířka 10–20 m.

List: okrouhle srdčitý, jemně pilovitý, 4–8 cm, na rubu rezavé chloupky v úžlabí žilek, barví do žlutohněda, rychle se rozkládá a obohacuje stanoviště.

Kvěť: světle žlutý, vonný s velkými listeny, VI, kvete později než lípa velkolistá.

Plod: kulovité oříšky, které lze rozmáčknout. Listy i plody, mohou zněčišťovat i široké okolí. Výskyt medovice.

Stanoviště: půdy spíše vlhčí, chudší i na živiny bohatší, nesnáší extrémní sucho. Plně osluněné nebo polostín. V hlubokém stínu roste jako keř. Kořeny je dobře zakotvena.

Poznámka: Dřevo měkké, pevné, bez jádra. Pařezová výmladnost, dobře regeneruje po řezu, snáší hlavový řez. Nehodí se do zpevněných ploch. Citlivá na zasolení a znečištěné prostředí. Mrazuvzdorný druh. Klimaticky přizpůsobivá, ale při dlouhodobém suchu zasychá. V sídlech středně v přírodě dlouhověký dominantní mohutný strom. Medonosná, léčívá. Dobře snáší přesazování. Vytváří křížence (*T. x vulgaris* = *T. europaea*) s lípou velkolistou.

Lipové aleje jsou krásnou součástí české krajiny, ať již v zimní bezlisté podobě, nebo v plném květu.

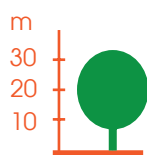
Žluté oboupohlavné květy jsou uspořádané ve vrcholíku s velkým listenem, plod je kulovitý oříšek.

Jilm horský

Ulmus glabra

kultivary: Camperdownii, Exoniensis, Lutescens, Pendula a další

Koruna jilmu je metlovitá a široká, s dlouhým průběžným kmenem.

Listy jsou typické svou nesouměrností, kterou dobře určíme zvláště na spoji řapíku a čepele.

Výška: strom až 10–35 m vysoký.

Koruna: hustá, metlovitá, průběžný kmen, šířka až 20 m.

List: oválný, nesouměrný, někdy trojčípý, 8–15 cm, dvakrát zubatý, drsně chloupkatý, barví do žluta.

Kvěť: načervenalé, vícečetné, v květenstvích, kvete před rašením listů, III–V.

Plod: křídlatá zelená nažka. Listy padají pod strom, semena mohou znečišťovat i široké okolí, rychle klíčí.

Stanoviště: půdy spíše vlhčí a na živiny bohatší, mohou být skeletovité, nesnáší suchá a příliš teplá místa. Snáší zastínění, zejména v mládí, později světlomilný. Kořeny tvoří mohutný systém, dobře zakotvený.

Poznámka: Dřevo měkké, pevné, bez jádra. Do zpevněných ploch nevhodný. Nesnáší zaslolení a znečištěné prostředí. Mrazuvzdorný druh. Citlivý na grafiózu.

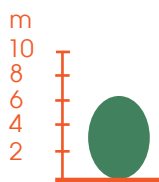
Pupeny jsou sametově hnědočerné, kvete před olistěním v načervenalém květenství.

Dřín obecný

Cornus mas

kultivary: Alba, Aurea, Elegantissima, Golden Glorie, Nana, Variegata, velkoplodé Juliko, Devín a další

Dřín patří mezi staré ovocné dřeviny, jeho plody jsou také oblíbenou potravou ptáků. Ve výsadbách se uplatňuje svým brzkým květem a výrazným barvením listů na podzim.

Dřín kvete před olistěním a je jedním z prvních jarních zdrojů včelí pastvy.

Výška: keř nebo malý strom 2–6 (–10) m.

Koruna: hustá, široká, šířka 3–5 m.

List: krátce řapíkatý, vejčitý, chloupkatý, špičatý, 4–10 cm, barví do červena.

Květ: žlutý, okoličnatý, před olistěním, II–IV.

Plod: dřínka, červená elipsoidní peckovice 1–3 cm dlouhá, jedlá.

Stanoviště: nenáročný druh, snáší suché i vápenaté, ale úživné půdy a teplé polohy. Daří se mu na slunci i v polostínu. Snáší znečištěné prostředí.

Poznámka: Dřevo tvrdé, pevné a odolné. Mrazuvzdorný druh. Snáší řez, dobrá pařezová výmladnost. Pomalurostoucí, dlouhověký.

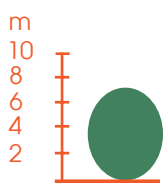

Listy dřínu poznáme podle výrazné souběžné žilnatiny. Dřínky obsahují mnoho vitamínu C.

Líska obecná

Corylus avellana

kultivary: Anny's Purple, Aurea, Contorta, Halská, Lombardská bílá, Pendula, Red Majestic a další

Výška: velký keř 2–8 m.

Koruna: hustá, rozložitá, šířka 3–5 m.

List: okrouhle pilovitý, někdy nesouměrný, 7–12 cm, barví do žluta, rychle se rozkládá a vylepšuje stanoviště.

Kvěť: jednodomá rostlina, samčí převislé jednědy až 10 cm dlouhé, samičí drobné nenápadné, kvete velmi časně, někdy vymrzá a neplodí. Ranná včelí pastva, II–IV.

Plod: ořech v dřipatém obalu kratším než oříšek, jedlý.

Stanoviště: nenáročný druh jak na vláhu, tak i na živiny. Nesnáší rašelinu a zabahněné půdy. Světlomilný, ale snese i střední stín.

Poznámka: Dřevo pevné a ohebné, tvoří rovné dlouhé pruty. Snáší znečištěné prostředí. Mrazuvzdorný, ale spíše teplomilnější druh. Snáší řez, vhodný do živých stěn.

Lískové keře jsou nenáročnými rostlinami, které jsou atraktivní v každém ročním období.

Na lískových oříšcích si pochutnají nejen veverky a ptáci, ale i děti. V brzkých jarních měsících je keř ozdobný dlouhými jehnědami a drobnými červenými samičími kvítky.

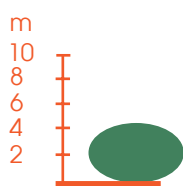

Stěna vzrostlých lísek působí svou hustou korunou jako prostorová bariéra i v bezlistém stavu.

Trnka obecná (slivoň trnitá)

Prunus spinosa

kultivary: Plena, Purpurea, Variegata a další

Trnka vytváří svými křivolakými trnitými větvemi husté neproniknutelné bariéry.

Modré kulaté peckovičky, trnky, vytrvávají na keřích i po zámrazu, představují zimní zdroj potravy pro ptactvo a jsou bohaté na vitamín C.

Trnky kvetou před olistěním, ale keře jsou drobnými kvítky doslova obaleny.

Výška: hustý keř, 2–4 m.

Koruna: rozložitá, křivolace větvená, trnitá, šířka 3–5 m.

List: tvar proměnlivý, 2–4 cm.

Kvěť: bílý, jednotlivé ve svazečcích, průměr až 2 cm, působí svým velkým množstvím, III–IV.

Plod: peckovičky drobné 1–1,5 cm, tmavomodré ojíněné, trpké, dužina nejde oddělit od pecky, po přemrznutí sladké jable.

Stanoviště: velmi nenáročný druh snáší suché i málo úživné kyselější půdy. Světlomilná, ale snese i lehký stín.

Poznámka: Snáší znečištěné prostředí. Mrazuvzdorný druh. Snáší hluboké zmlazení. Silně odnožuje z kořenů a rozrůstá se rychle do okolí a tvoří neproniknutelné houštiny.

Růže šípková

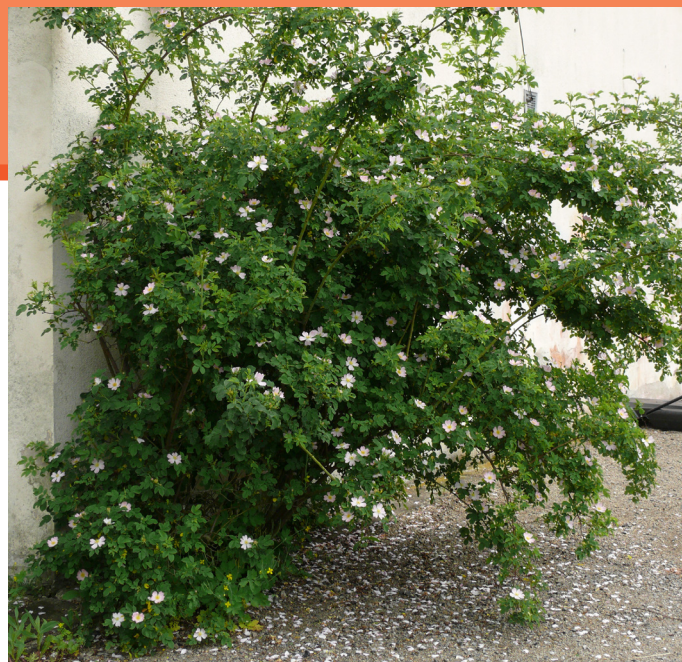
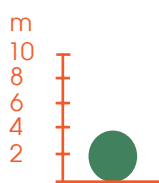
Rosa canina

kultivary: používaná pro šlechtění okrasných a podnožových růží

Hř 1 2 3 4 5 6

Tř A B C D

Vs 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Růže šípková dokáže obsazovat i velmi nehostinná místa, kvete na horní straně obloukovitě ohnutých větví.

Typický květ šípkových růží s výraznými prašníky.

Výška: okolo 3 m vysoký keř, nebo vzpěrná liána se šlahouny až 10 m dlouhými.

Koruna: rozložitá, šlahounovitě větvená, hustá, trnitá, šířka 3–5 m.

List: lichozpeřený se zubovitým okrajem, 2–3 páry lístků.

Kvěť: růžový později bělající slabě vonný na beztrných větvkách, ve vrcholičnatých květenstvích po 1–5 květech, průměr až 4 cm, VI–VII.

Plod: červené elipsoidní šípky 1–2 cm, jedlé.

Stanoviště: velmi nenáročná, bez velkých nároků na vláhu a kvalitu půdy. Světlomilná, v zástínu rychle vyhání větve za světlem.

Poznámka: Snáší znečištěné prostředí. Mrazuvzdorný druh. Snáší hluboké zmlazení. Léčivka. Velmi variabilní. Používá se jako podnož pro šlechtěné růže.

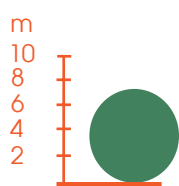

Šípky jsou bohaté na obsah vitamínu C pro člověka i zvěř. Šlahounovitě větvení je pro tento typ růží typické.

Bez černý

Sambucus nigra

kultivary: Black Beauty, Black Tower, Golden Tower, Laciniata, Luteovariegata a další

Výška: keř nebo stromek až 7 m vysoký.

Koruna: bohatě větvená, rozložitá, obloukovité větve i rovné kmenové a pařezové výmladky, šířka 3–5 m.

List: lichozpeřený, řapíkatý, 5–7 čtné, lístky pilovité, páchnoucí, čepel 4–10 cm dlouhá, 2–4 cm široká.

Květ: plochý vrcholík, 10–15 cm v průměru, bílá až nažloutlá koruna do 8 mm, V–VII.

Plod: černofialová lesklá peckovice 6 mm, jedlá.

Stanoviště: vlhké humózní dusíkem bohaté půdy. Světломilný, v mládí roste i v zástínu, snese konkurenci akátin.

Poznámka: Toleruje znečištěné prostředí. Mrazuvzdorný druh. Kořenový systém plochý. Dobře regeneruje. Pylová pastva pro hmyz.

Bez je obvyklým společníkem venkovských chalup i pro svou schopnost rychle obsadit volná stanoviště.

Pyłodárné květy i plody mají široké využití v lidovém léčitelství, přípravě pokrmů a nápojů.

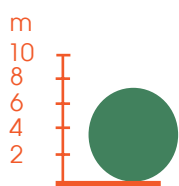

V bezlistém stavu působí keř strnule, jsou patrné i vnitřní suché větve. Plody jsou vítanou potravou ptactva.

Kalina obecná

Viburnum opulus

kultivary: Aureum, Compactum, Nanum, Park Harvest, Roseum, Xanthocarpum a další

Kalina je mohutný dominantní keř působivý i svým výrazným podzimním zbarvením listů.

Květenství je na okrajích zdobeno velkými sterilními květy. Výrazně červené plody vytrvávají i po opadu listů.

Výška: keř 1–5 m.

Koruna: vzpřímená vidličnatě a řídce větvená, tvoří kořenové výmladky, šířka 3 m.

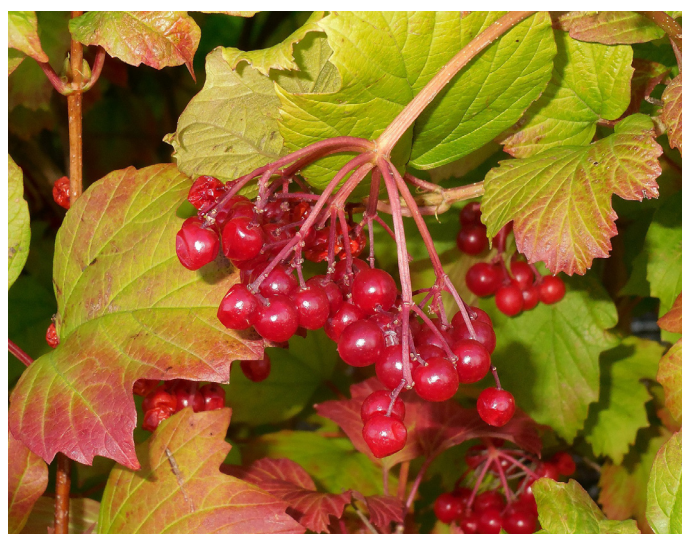
List: vejčitý, nepravidelně dlanitě 3–5 laločný, hrubě zubatý 5–12 cm, barví do červena.

Květ: bělavý v plochých chocholičnatých vrcholících 10–15 cm, po obvodu neplodné květy s většími korunními plátky, V–VI.

Plod: červená peckovice dlouho drží na větvích, až 10 mm.

Stanoviště: vlhké humózní až těžké půdy, v suchu neprospívá. Snáší zastínění a mírně znečištěné prostředí.

Poznámka: Mrazuvzdorný druh. Dobře regeneruje. Trpí mšicemi.

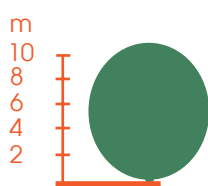
Červené zbarvení se uplatňuje u plodů i u listů.

Břečťan popínavý

Hedera helix

kultivary: Arborescens, Boskoop, Conglomerata, Diamond Queen, Erecta, Glacier, Goldheart, Marmolata, Sagittaeifolia a další

Výška: keř 1–5 m plazivý nebo popínavý keř až 20 m.

Koruna: větvený stonek s přičepivými kořeny, kvetoucí části se nepnou a rostou zpříma.

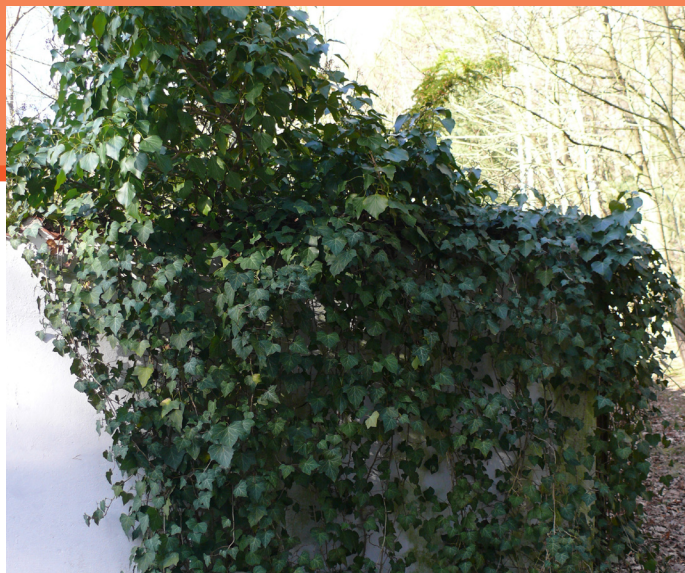
List: různolisté, nekvetoucí větévky nesou listy dlouze řapíkaté, 3–5 laločnaté, na kvetoucích větévkách jsou listy celokrajé, vejčitě kosníkovité, 4–10 cm, stálezelené.

Květ: žlutavě zelený, v polokulovitém okolíku, páchnoucí, VII–XI.

Plod: černá kulovitá bobule až 1 cm, pro člověka jedovatá.

Stanoviště: humózní bohaté půdy i na skalnatém podkladu živných hornin, k suchu a klimatu tolerantní. Snáší hluboké zastínění, ale kvete v osluněných partiích.

Poznámka: Snáší znečištěné prostředí. Mrazuvzdorný druh. Dlouhověký. Obrůstá budovy, konstrukce, stromy nebo plochy jako náhrada trávníku. Podzimní pastva včel.

Břečťan může zcela zakrýt nosnou rostlinu, nebo konstrukci.

Vlevo: nektarodárné květy břečťanu na vzpřímeně rostoucích větvičkách slouží jako pozdní pastva včel. Vpravo: ve stinných partiích pod stromy může sloužit jako náhrada trávníku.

Listy u větviček s přičepivými kořeny pro zachycení na podkladu mají jiný tvar než větvičky nesoucí květy.